

Warszawa, dnia 28 stycznia 2019 r.

Stanowisko

Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych

w sprawie możliwości naruszenia tajemnicy zawodowej radcy prawnego w związku z wypełnianiem części A karty pomocy: poz. 6- *Anonimowy opis sprawy do nieodpłatnej pomocy prawnej lub poradnictwa obywatelskiego* oraz poz. 7 - *Anonimowy opis udzielonej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczonego nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego*

Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 13 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2030 oraz z 2018 r. poz. 1467 i 2212, dalej: Ustawa) wydał rozporządzenie z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (dalej: Rozporządzenie). Zastąpiło ono rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 2015 r. w sprawie sposobu udzielania i dokumentowania nieodpłatnej pomocy prawnej (dalej: Rozporządzenie z 2015 r.).

Rozporządzenie określa między innymi wzór karty nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (załącznik Nr 2 do Rozporządzenia, dalej: Karta pomocy). Zgodnie z § 8 Rozporządzenia każdy przypadek udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego dokumentuje się przez wypełnienie karty pomocy. Karta pomocy składa się z części A i części B. Część B Karty pomocy wypełniana jest osobiście przez osobę uprawnioną do nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (z wyjątkiem danych zawartych w pkt 1 tej części karty pomocy tj. danych dotyczących punktu i dyżuru) i zawiera opinię osoby uprawnionej o udzielonej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczonym nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim. Natomiast część A Karty pomocy wypełnia osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, przy czym pozycje zawierające informacje dotyczące osoby uprawnionej mogą być wypełnione przy udziale tej osoby.

Karta pomocy została znacząco rozbudowana w porównaniu do karty nieodpłatnej pomocy prawnej stanowiącej załącznik Nr 1 do Rozporządzenia z 2015 r. Obecnie osoba udzielająca pomocy zobowiązana jest m.in. do: określania kategorii sprawy z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zgodnie z trzycyfrowym numerem z bardzo szczegółowego wykazu, o którym mowa w § 8 ust. 2 Rozporządzenia (stanowiącego załącznik Nr 3 do Rozporządzenia) (poz. 2), szczegółowego wskazywania czasu poświęconego na udzielenie pomocy (poz. 4), ewidencjonowania kolejnych numerów wizyt osoby uprawnionej w tej samej sprawie (poz. 9), wskazywania łącznego czasu trwania wszystkich spotkań mediacyjnych (poz. 5.1), liczby wszystkich spotkań mediacyjnych (poz. 5.2), jak również **sporządzania anonimowego opisu sprawy do nieodpłatnej pomocy prawnej lub poradnictwa obywatelskiego (poz. 6) oraz anonimowego opisu udzielonej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczonego nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (poz. 7).**

Dwie ostatnie ze wskazanych pozycji, nakładając dodatkowe obowiązki sprawozdawcze na osobę udzielającą pomocy, nie tylko niewątpliwie spowodują wydłużenie czasu udzielania pomocy w punkcie, przesuwając akcenty na działania sprawozdawcze, ale ponadto budzą poważne i uzasadnione obawy co do możliwości naruszenia tajemnicy zawodowej. Co prawda opis sprawy czy udzielonej pomocy ma być anonimowy, a w odnośniku do poz. 6 i 7 w Karcie pomocy wskazano, że poza wszelkimi danymi osobowymi należy również pominąć opis wszystkich faktów, które mogą bezsprzecznie identyfikować osobę np. faktów znanych publicznie, jednak nie oznacza to, że eliminuje to ryzyko naruszenia tajemnicy zawodowej. Zgodnie z § 8 ust. 6 Rozporządzenia część A i B karty pomocy opatruje się danymi o miejscu oraz dacie jej sporządzenia, imieniem i nazwiskiem lub symbolem identyfikującym osobę udzielającą nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącą nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz danymi dotyczącymi punktu i dyżuru nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Część A wypełnionej karty pomocy oraz oświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 2 Ustawy (oświadczenie osoby, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej), przekazuje się właściwemu staroście do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego, w sposób uniemożliwiający powiązanie oświadczenia osoby uprawnionej z kartą pomocy. Wzór ww. oświadczenia określony został w załączniku Nr 1 do Ustawy, zgodnie z którym

oświadczenie takie zawiera: imię i nazwisko, adres, PESEL (w przypadku braku numeru PESEL - numer paszportu albo innego dokumentu stwierdzającego tożsamość) oraz datę i podpis osoby uprawnionej. Zauważyć należy więc, że oba dokumenty przekazywane do starosty (oświadczenie i karta pomocy) zawierają oznaczenie daty. Niejednokrotnie zdarzają się zaś sytuacje, że w ciągu dnia z punktu korzysta tylko jedna osoba. Wówczas niewątpliwie oświadczenie opatrzone datą będzie można bez najmniejszego problemu powiązać z Kartą pomocy również opatrzoną (tą samą) datą. Ponadto również w przypadku większej liczby osób uprawnionych korzystających z punktu w danym dniu, w sytuacji nazbyt szczegółowego opisanie sprawy i udzielonej pomocy, czy też w związku z charakterystycznymi elementami stanu faktycznego, może stać się możliwe zidentyfikowanie osoby korzystającej z pomocy w ramach punktu. Oznacza to, że w pewnych sytuacjach nawet anonimowy opis sprawy i udzielonej pomocy może doprowadzić do naruszenia przez radców prawnych czy adwokatów tajemnicy zawodowej.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 poz. 2115) radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej. Obowiązek zachowania tajemnicy nie może być ograniczony w czasie, a radca prawny nie może być zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej co do faktów, o których dowiedział się, udzielając pomocy prawnej lub prowadząc sprawę. Odpowiednie regulacje dotyczące obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej zawarte zostały w art. 9 oraz w art. 15 - 24 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiącego załącznik do uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (dalej: KERP). W art. 9 KERP wskazane zostało w sposób wyraźny, że zachowanie tajemnicy zawodowej jest prawem i obowiązkiem radcy prawnego, a także stanowi podstawę zaufania klienta i jest gwarancją praw i wolności. Klient radcy prawnego (w tym klient będący osobą uprawnioną do nieodpłatnej pomocy prawnej) ma prawo oczekiwać, że informacje, które powierzy radcy prawnemu w związku ze świadczeniem pomocy prawnej będą bezpieczne. Jest to podstawa relacji pomiędzy radcą prawnym i klientem oraz fundament wykonywania zawodu radcy prawnego jako zawodu zaufania publicznego. Naruszenie zaś obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej stanowi podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego.

Biorąc powyższe pod uwagę, mając na celu uniknięcie naruszenia tajemnicy zawodowej radcy prawnego, radcowie prawni winni zachować szczególną ostrożność przy wypełnianiu Karty pomocy poz. 6 i 7, a więc anonimowego opisu sprawy i anonimowego opisu udzielonej pomocy. Wydaje się, że należy unikać szczegółowych i rozbudowanych opisów stwarzających niekiedy możliwość identyfikacji osoby uprawnionej, a opis zarówno sprawy jak i udzielonej pomocy formułować w sposób jak najbardziej ogólnikowy i oszczędny. Nie można również wykluczyć sytuacji, gdy radca prawny dojdzie do przekonania, że w konkretnej sytuacji nawet najbardziej ogólnikowy opis sprawy i udzielonej pomocy może doprowadzić do identyfikacji osoby uprawnionej (np. w ww. sytuacji, gdy w ciągu dnia tylko jedna osoba skorzysta z pomocy prawnej w punkcie). Być może w takiej sytuacji zasadne byłoby pozostawienie poz. 6 i 7 pustej z adnotacją, że nie uzupełniono z uwagi na ryzyko naruszenia tajemnicy zawodowej.